På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt den af underretten i Neufchâteau i henhold til denne rets dom af 17. november 1977, for ret:

Forordning nr. 121/67 skal fortolkes således, at den ikke forbyder en medlemsstats ensidige fastsættelse af en højeste handelsmargen for detailsalget af svinekød, som hovedsagelig beregnes på grundlag af de i tidligere omsætningsled gældende købspriser og ændres i takt med udviklingen i disse priser, såfremt margenen fastsættes på et niveau, der ikke hæmmer handelen inden for Fællesskabet.

Kutscher Sørensen Bosco

Donner Mertens de Wilmars Pescatore O'Keeffe

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 29. juni 1978.

A. Van Houtte
Justitssekretær

H. Kutscher
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT H. MAYRAS FREMSAT DEN 1. JUNI 1978 [1]

Høje Ret.

Byretten i Neufchâteau (kriminalafdelingen) forelægger, før den tager stilling til anklagen for denne ret mod Deckmann eller Dechmann, deltagende direktør for det personlige selskab med begrænset ansvar af samme navn, detaillist i kødvarer med slagterforretning i Bouillon, et præjudicielt spørgsmål for Domstolen om, hvorvidt en ordning med maksimumspriser, der er vedtaget

1 — Oversat fra fransk.

ensidigt af den belgiske regering, og fastsættelsen af fortjenstmargener ved ministeriel bekendtgørelse er forenelige med Fællesskabets landbrugsbestemmelser og navnlig bestemmelserne vedrørende den fælles ordning af markederne for svinekød.

Som svar på et spørgsmål, der var stillet ham af Domstolen, har tiltalte oplyst, at det selskab, som han er direktør for, også handler med »Ardenner-skinke«. Med saltvarer forsyner selskabet sig udelukkende i Belgien, i små eller store partier, og det sælger »næsten udelukkende« gennem andre kanaler end den slagterforretning, som det ejer. Til dækning af denne forretnings behov køber slagteren derimod engros, navnlig på det nærliggende franske marked.

Som det er sædvane på et sådant område, er det for at sætte den nationale dommer i stand til at beskytte de berørtes mulige rettigheder nødvendigt, at vi modstiller fællesskabsordningerne den nationale ordning. Vi vil begynde med en kort beskrivelse af den belgiske ordning, i hvis anledning tvisten i hovedsagen er opstået.

I — Loven af 30. juli 1971 om den økonomiske ordning og priserne, der ændrer lovbekendtgørelsen af 22. juli 1945 vedrørende bekæmpelse af overtrædelser af ordningen angående landets forsyning, bemyndiger økonomiministeren til såvel at fastsætte maksimumspriser for alle varer og levnedsmidler, herunder dyr, som til at »fastsætte grænsen for den *fortjeneste*, som skal kunne opnås af enhver sælger eller mellemhandler«.

Angående *detailsalget* af okse- og svinekød er der ved en ministeriel bekendtgørelse af 27. marts 1975, som senere er udvidet, og som under alle omstændigheder er gældende for det foreliggende tilfælde, gjort anvendelse af den nævnte bemyndigelse gennem fastsættelse af en og samme *handelsmargen* for de to slags kød.

Denne bekendtgørelse er ikke den første foranstaltning, der er truffet i Belgien med hensyn til forbrugerpriserne på svinekød: den er led i en fortsat række af bestemmelser, som den kun afløser, selv om det er rigtigt, at den ændrer og styrker prisordningen.

Af de to mod Deckmann rettede klagepunkter interesserer kun det andet os. Denne anklage støttes på, at tiltalte ikke har overholdt forbrugersalgspriserne på svinekød, som de følger af bestemmelserne i ovennævnte ministerielle bekendtgørelse.

De afgørende bestemmelser i denne bekendtgørelse er følgende:

artikel 2:

»De priser for salg til forbrugeren af svinekød, som anvendes af detailhandlerne ... kan ikke, indbefattet merværdiafgiften, overstige de beløb, der følger af den gennemsnitlige vejede købspris forhøjet med en højeste handelsmargen på 22 francs og med merværdiafgiftens beløb i henhold til den i artikel 3 fastlagte beregningsmåde.«

I henhold til stykkerne 2 og 3 i nævnte artikel 2

1. fastsættes handelsmargenen som det vejede gennemsnit af de for hver type køb gældende forskelle mellem den vejede gennemsnitssalgspris, merværdiafgift indbefattet, og den vejede gennemsnitskøbspris uden merværdiafgift;
2. bestemmes den vejede gennemsnitssalgspris for hver type køb ved multiplikation af salgsprisen for hvert stykke med antallet af opskæringer, som disse beskrives i bilagene til bekendtgørelsen;
3. præciseres den vejede gennemsnitskøbspris i artikel 3, stk. 4, og den opnås ved division af summen af regningerne for hver type køb, uden merværdiafgift, i de foregående fire uger med det til disse regninger svarende antal kilogram kød minus 2,5 %.

Når detailhandleren køber i levende vægt, fremkommer slagtekødvægten af købt svinekød ved multiplikation af den levende vægt med 0,8; til opnåelse af købsprisen for slagtet kød kan købsprisen forhøjes med 4 francs pr. kg levende vægt.

Sådan er de bestemmelser, som tiltalte i hovedsagen skal have unddraget sig, og de således begåede overtrædelser kan i henhold til artikel 9 i loven om den økonomiske ordning og priserne straffes med fængsel og/eller bøde.

II — Man kan drøfte, om den nationale ordning havde til formål at fastlægge forbrugerpriserne, eller om den kun sigtede på en kontrol med deres udvikling. Under alle omstændigheder har tiltalte til sit forsvar rejst ulovlighedsindsigelse mod de nævnte bestemmelser i den ministerielle bekendtgørelse af 27. marts 1975, som efter hans mening er uforenelig med Rådets forordning nr. 121/67 af 13. juni 1967 om den fælles markedsordning for svinekød.

Kriminalretten i Neufchâteau har på den pågældende begæring forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er der ved ministeriel bekendtgørelse af 27. marts 1975 om bestemmelse af forbrugersalgsprisen for svinekød *sket en krænkelse* af Rådets forordning nr. 121/67 EØF om den fælles markedsordning for svinekød og særlig af artiklerne 3, 4 og 5 i forordningerne om fastsættelse af basisprisen for svinekød?«

Efter sædvane bør spørgsmålet omformuleres, thi Domstolen er ikke inden for rammerne af artikel 177 beføjet til at svare herpå umiddelbart i den form, hvori det er forelagt den.

Det skal også bemærkes, at der er tale om en modelsag, thi efter min viden er der anlagt mindst ni andre tilsvarende sager (og uden tvivl endnu flere) ved belgiske retter.

I alle disse sager har de belgiske dommere stillet et spørgsmål lig det, som er tilsendt Domstolen af justitskontoret ved retten i Neufchâteau, og jeg kan ikke skjule min forbavselse over, at ingen af disse forelæggelseskendelser, som er afsagt mellem begyndelsen af juni 1975 og begyndelsen af november 1977, og som burde have været bekendtgjort for Domstolen i henhold til bestemmelserne i artikel 20 i protokollen vedrørende Domstolens statut, er nået frem til Luxembourg.

Grunden synes at være, at de alle er blevet kæret af anklagemyndigheden. Der foreligger her en situation, som ikke er fri for at indgyde en lille smule ængstelse med hensyn til »nyttevirkningen« af artikel 177, som Domstolen har defineret den i sine domme de Geus af 6. april 1961 (Recueil s. 101), Rheinmühlen af 16. januar 1974 (Sml. s. 38, præmis 2) og B.R.T. af 30. januar 1974 (Sml. s. 61, præmis 7).

III — I forbindelse med sagen 83/78, Pigs marketing board mod Remond, får Domstolen på ny lejlighed til at beskæftige sig med fællesskabsbestemmelserne på dette område. Det bør erindres, at forordning nr. 121/67, der efterfølger Rådets forordning nr. 20/62 om *gradvis* oprettelse af en fælles markedsordning for svinekød, *opretter* den fælles markedsordning for svinekød fra 1. juli 1967. På samme tidspunkt er der vedtaget en helhed af bestemmelser om ordning af markederne for korn, æg og fjerkræ (forordningerne nr. 120, 122 og 123/67 af 13. juni 1967). Faktisk er det ikrafttrædelsen, fra den 1. juli 1967, af den fælles kornpris, der har muliggjort oprettelsen af et enhedsmarked inden for Fællesskabet for de afledte varer svine- og fjerkrækød og æg. På denne bestemmelse kan man altså overføre det, som Domstolen udtalte i Galli-dommen af 23. april 1975 (Sml. s. 46) vedrørende forordning nr. 120/67 (præmis 8, s. 60): som det gentagne gange understreges i præamblen til forordningen, har denne fælles markedsordning til formål at virkeliggøre et »enhedsmarked« for

svinekød inden for Fællesskabet under fælles administration.

For at nå frem til dette enhedsmarked har forordningen indført et system, som indeholder en række materielle regler og beføjelser, herunder en »struktur«, der gør det muligt at imødegå *enhver* tænkelig situation (præmis 9, Galli-dommen).

I dette system forbeholdes der en »central plads« for de »prisregler«, som er fastlagt i forordningens artikler 3, 4 og 5, og som gælder, i henhold til artikel 4, stk. 1 og 2, for »slagtede svin« af en typekvalitet defineret efter en fællesskabsskala for klassificering af svinekroppe på Fællesskabets »repræsentative« markeder, dvs. for slagtede svin »leveret til slagteriet på krog«. Denne definition er gentaget i artikel 4, stk. 1, i Rådets forordning af 29. oktober 1975, som blot kodificerer de tidligere bestemmelser.

Der er altså tale om en vejledende pris *i produktions- og engroshandelsleddet;* slagteriet er nemlig i almindelighed det trin, hvorpå svinekroppene afsættes. Basisprisen for slagtede svin er en »politisk« pris, som udgør et kompromis mellem producenternes og forbrugernes interesser.

Der findes også en *interventionspris,* som kan udløse vedtagelsen af foranstaltninger i form af støtte til privat oplagring eller opkøb (artikel 3); denne pris er lig højst 92 % og mindst 85 % af basisprisen for slagtede svin (»mindstekøbspris«) (artikel 5, stk. 1).

Denne gaffel skal netop gøre det muligt for fællesskabsmyndighederne at øve indflydelse på markedspriserne. Ifølge oplysninger fra Kommissionen har Fællesskabets interventionsforanstaltninger i tiden fra juli 1974 til juni 1975 kun haft form af støtte til privat oplagring.

I handelen inden for Fællesskabet er der i medfør af artikel 19 sket afskaffelse af al told og afgifter med tilsvarende virkning, af alle kvantitative restriktioner eller foranstaltninger med tilsvarende virkning og af anvendelsen af artikel 44 (mindstepriser).

Alle disse bestemmelser har til formål, ikke blot at organisere handelen mellem medlemsstater og med tredjelande, men også at bestemme de forhold, som indvirker på kvaliteten af de varer, der kan være genstand for handel, og på vilkårene for deres fremstilling.

Følgelig er Domstolens udtalelser i Galli-dommen (præmis 31, Sml. 64) i princippet også gyldige for svinekød:

»Da beføjelsen til at træffe egnede foranstaltninger for at imødegå en prisstigning på de pågældende markeder er *forbeholdt* Fællesskabets institutioner, kan de ensidige foranstaltninger, som medlemsstaterne måtte træffe på dette område, ikke gøres gældende over for private, der er omfattet af fællesskabsforordningerne.«

Som Domstolen også har udtalt det i Galli-dommen (s. 63), må der straks tages afstand fra den anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 103 vedrørende konjunkturpolitikken og den henvisning til Rådets resolution vedrørende bekæmpelse af inflationen, som den belgiske regering påberåber sig; thi (præmis 24) »... artikel 103, der omhandler medlemsstaternes konjunkturpolitik, vedrører ... ikke de områder, som allerede reguleres i fællesskab, såsom ordningen af landbrugsmarkederne«; uforeneligheden af en national ordning med bestemmelserne i forordning nr. 121/67 kan altså ikke, *selv hvis den forudsættes bevist,* dækkes af disse bestemmelser.

IV — Efter Galli er der afsagt adskillige domme, som har været genstand for afvigende vurderinger hos kommentatorer og praktikere, blandt hvilke nogle hævder, at de udgør et tilbageskridt, som er blevet nødvendigt, fordi Fællesskabet, selv hvor der foreligger en »fuldstændig« markedsordning grundlagt på

en fælles prisordning, ikke har interesse i at fratage medlemsstaterne deres beføjelser, så længe dets institutioner endnu ikke er i stand til at »besætte området«, thi dette ville skabe et uønsket tomrum, navnlig i tilfælde af økonomiske og monetære kriser. Fællesskabsrettens indflydelse på den nationale økonomiske politik og integrationsprocessen har altså været en smule overvurderet, og i stedet for medlemsstaternes fuldstændige *inkompetence* er der tale om mulig *uforenelighed* eller fare for uforenelighed mellem en national ordning og bestemmelserne i den fælles landbrugsret.

Der må altså gøres et forsøg på at klarlægge denne retspraksis. I en række endnu friske domme synes Domstolen at forsvare en meget vid opfattelse af begrebet *»foranstaltninger med tilsvarende virkning«* i artikel 30 (lad mig f.eks. nævne præmis 5 i Dassonville-dommen af 11. 7. 1974, Sml. s. 851, og præmis 12 i Peijper-dommen af 20. 5. 1976, Sml. s. 634), idet den ikke henviser til de omhandlede foranstaltningers *konkrete* virkninger:

»Enhver af medlemsstaternes bestemmelser for handelen, som direkte eller indirekte, *øjeblikkeligt eller potentielt*, kan hindre samhandelen i Fællesskabet, *må betragtes* som en foranstaltning med tilsvarende virkning som kvantitative restriktioner.«

Denne sætning, der gælder for handelen med *industrielle* varer, er, med så meget større ret, blevet overført på handelen med *landbrugsvarer*, der er omfattet af en fælles markedsordning; i det mindste på dette område spiller den omstændighed ingen rolle, at en sådan national ordning uden forskel eller sondring finder anvendelse på indenlandske eller indførte varer (Tasca-dommen af 26. 2. 1976, præmis 13, Sml. s. 309; Sadam-dommen af 26. 2. 1976, præmis 15, Sml. s. 340).

Udgangspunktet og sådan set den mest frisindede indstilling forekommer os at være udtrykt i præmis 27 (Sml. s. 63) i Galli-dommen:

»Den blotte *eksistens* af en fælles markedsordning som omhandlet i artikel 40, stk. 2, litra c) bevirker, at ensidige foranstaltninger fra medlemsstaternes side, som kan lægge hindringer i vejen for Fællesskabets interne handel, *forhindres i at brede sig* til det omhandlede område.«

Denne udtalelse gælder for en markedsordning, der gerne må være enkel, som markedsordningen for olieholdige frø, som blot hjemler toldbeskyttelse over for tredjestater og mulighed for at vedtage beskyttelsesforanstaltninger.

Så meget mere gælder det, at »den ulovlige karakter af nationale foranstaltninger, hvormed det tilsigtes at påvirke prisdannelsen, kan være særlig *åbenbar*, hvor det drejer sig om markedsordninger, der omfatter en *fællesskabsordning for prisdannelsen.*«

V — Imidlertid synes den senere retspraksis i et vist omfang at have afdæmpet præmis 27 i Galli-dommen [som ikke er fri for at minde om præmis 20 i Charmasson-dommen af 10. 12. 1974 (Sml. s. 1395)], for så vidt den måtte være for kategorisk udformet.

1. *Faktisk* indeholder nationale bestemmelser om landbrugspriser, der angår de samme handelstrin som ordningen med fællesskabspriser, *normalt* »fare« for at støde sammen med nævnte ordning, i højere grad end bestemmelser, der udelukkende gælder på andre trin (præmis 6 i Tasca-dommen). Det vil vi kalde »direkte sammenstød«.

Vi fortolker dette begreb således, at der findes en latent uoverensstemmelse mellem den nationale foranstaltning og målene og opgaverne for den fælles ordning af markederne, i det omfang trinnet for national fastsættelse af priserne netop er sammenfaldende med det, som er omfattet af fællesskabsretten. Der er uforenelighed mellem

nationale og fælles bestemmelser, i hvert fald når de sigter på de samme handelstrin, og den nationale maksimumspris er lavere end Fællesskabets garantipris.

Det forholder sig på samme måde, hvis den nationale maksimumsdetailpris fastsættes lavere end Fællesskabets indikativ- eller orienteringspris.

2. Når den ved fælles bestemmelser om landbrugsmarkederne indførte prisordning udelukkende gælder på produktions- og engroshandelstrinnene, lader den imidlertid, allerede ifølge Galli-dommen (præmis 34), den beføjelse urørt, som medlemsstaterne har til — uden at overtræde andre traktatbestemmelser — at træffe egnede foranstaltninger vedrørende prisdannelsen på detailhandels- og forbrugstrinnene, *forudsat* de ikke truer målene og opgaverne for den omhandlede fælles markedsordning.

Tasca-dommen indkredser spørgsmålet nærmere (præmis 12, Sml. s. 305). Domstolen har udtalt:

»I henseende til spørgsmålet om, hvorvidt de nationale myndigheders prisfastsættelse er forenelig med fællesskabsreglerne, ville en skarp skelnen mellem maksimale forbrugerpriser og maksimalpriser i tidligere omsætningsled være vanskelig ... fordi en prisordning for salget til den endelige forbruger *indeholder fare* for en påvirkning af prisdannelsen i de tidligere led ...«

Det forekommer nemlig umuligt i økonomiske vendinger at underbygge, at en national ordning af detailpriserne på ingen måde påvirker de af de modstillede mellemhandlere anvendte priser, men heller ikke produktionspriserne eller, i sidste ende, produktionen selv; økonomerne antager snarere det modsatte.

Ligesom der findes et vist forhold mellem de priser, der anvendes i de forskellige omsætningsled, har priserne på »afledte« produkter almindeligvis en vis forbindelse med prisen på kød eller kroppe af svin (Rådets forordning nr. 2767/75 af 29. 10. 1975).

Kommissionen har i øvrigt haft lejlighed til at uddybe dette i besvarelse af to parlamentariske forespørgsler (JO C 101, s. 4, af 13. 10. 1971, og EFT C 78, s. 3, af 29. 9. 1973). Den lod navnlig de nederlandske myndigheder vide, at en fastsættelse ved myndighedsakt af detailsalgsprisen (hvad enten det drejer sig om en maksimums- eller om en mindstepris) kunne forhindre enhver konkurrence i handelsleddet og udelukke enhver virkning af konkurrencen, som er gavnlig for forbrugeren.

Med hensyn til maksimumspriserne eller -margenerne viser erfaringen, at disse priser eller margener hurtigt tenderer mod at blive de faktisk anvendte priser eller margener. Enhver virksomhed kender sine konkurrenters priser og ved, at faren for, at den skal se sin andel af markedet mindskes under indflydelse af fordelagtige tilbud fra tredjemand, er så godt som nul.

Derfor har Domstolen omhyggeligt i sin Galli-dom tilføjet den forudsætning, at en national prisordning, selv om den gælder for senere omsætningsled, dvs. for detailhandelen og forbruget, ikke »bringer den pågældende markedsordnings målsætning eller funktion i fare« (præmis 34).

Den samme tanke har ført Domstolen til i sin Tasca-dom (præmis 23, Sml. s. 307) at fastslå, at betalingen til sukkerfabrikanten af en pris, der mindst svarer til interventionsprisen, *indirekte* hindres af, at en medlemsstat, selv uden at regulere priserne i produktionsleddet, fastsætter »maksimale salgspriser i engros- og detailleddet, der er *så lave*, at det er praktisk umuligt for producenten at sælge til interventionsprisen, idet han herved ville tvinge grossister eller detailhandlere, der er bundet af de pågældende maksimalpriser, til at sælge med tab«. Dette vil jeg kalde »indirekte sammenstød«.

Der består en indirekte — men med den fælles prisordning uforenelig — hindring for, at den pris, der betales producenterne af levende svin, mindst svarer til en vis procentdel af basisprisen for slagtede svin, når en medlemsstat begrænser salgsprisen i detailhandelsleddet på en sådan måde, at detailhandlernes handelsmargen bliver så lav, at det er praktisk umuligt for producenten at sælge til den pris, der således er sikret ham, idet han herved ville tvinge de detailhandlere, der er bundet af denne ordning, til at sælge med tab.

3. Endelig fastslår præmis 15 i Gallidommen:

»En sådan ordning, dvs. en fælles prisordning i produktions- og engrosleddet, der skal muliggøre en fri handel inden for Fællesskabet, *udelukker enhver national regulering*, der direkte eller indirekte, aktuelt eller potentielt, medfører hindringer for den interne handel i Fællesskabet.«

Dette vil jeg for mit vedkommende tyde således, at enhver national prisordning for en vare omfattet af en fælles markedsordning *er uforenelig med den fælles landbrugsret*, når den (»potentielt«), om det så altså kun er indirekte, kan påvirke *samhandelen inden for Fællesskabet.*

Den afgørende omstændighed er altså her ikke de nationale landbrugsproducenters indtægt, men udviklingen af samhandelen mellem medlemsstaterne.

Visse kommentatorer har hævdet, at dommene Sadam og Tasca udgør en fuldstændig kovending i forhold til den nævnte præmis, idet de mener, at Domstolen ikke længere udelukker foreneligheden af nationale foranstaltninger, selv hvor de griber ind i led, der umiddelbart er underlagt Fællesskabets prisordning.

Jeg tror det ikke, og jeg har i øvrigt kun talt om *afdæmpning* af retspraksis i mit nylige foredrag til advokatmødet, men det endelige svar tilkommer Domstolen.

Det synes mig under alle omstændigheder rigtigt, at Domstolen senere har mindsket strengheden i sin praksis ved at kræve, at det skal fremgå af akterne, at de nationale foranstaltninger har til følge at påvirke samhandelen: det er altså ikke nok, at den restriktive virkning er *teoretisk* mulig, det skal desuden bevises i hvert tilfælde, at foranstaltningen udøver eller har udøvet denne virkning i praksis. Jeg vil spørge Domstolen, om denne »afdæmpning« var berettiget eller ikke. Jeg ser heri nogle alvorlige ulemper for kontinuiteten i Domstolens praksis.

VI — Selv om en national ordning som den her foreliggende lidt efter lidt kan øve indflydelse på engroshandels- og produktionspriserne, erkender jeg imidlertid, at det er *retligt vanskeligt at bevise det* og at godtgøre, at den virkelig udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ indførselsrestriktion, som det tilkommer den nationale dommer, overladt til sit eget skøn, at forbyde.

Dette ses af, at man lige så godt kunne vende ordene i det svar, som Kommissionen foreslår på det stillede spørgsmål, om og sige, at en foranstaltning, der træffes ensidigt af en medlemsstat for at bremse salgsprisen for svinekød, er *forenelig* med forordning nr. 121/67, når den ikke bringer denne ordnings og navnlig dens prisreglers målsætning og funktion i fare; og omvendt, at en national ordning, der udelukkende gælder for detailhandlerens salg af kød til forbrugerne og indskrænker sig til at begrænse den handelsmargen, som detailhandleren er berettiget til at indregne i sine salgspriser, er *uforenelig* med forordning nr. 121/67, i det omfang den højeste handelsmargen, som den tillader, er fastsat på et sådant niveau, at virkningerne af ordningen kan skabe forstyrrelse i leddene forud for produktionen eller afsætningen eller give sig udslag i handelsstrømmene.

Jeg vil altså ikke for mit vedkommende på absolut måde hævde, at medlemsstaterne har mistet enhver beføjelse med hensyn til fastsættelsen af priserne på landbrugsvarer, der er underlagt en fælles markedsordning i et andet led end produktions- og engroshandelsleddet, navnlig når det pågældende indgreb er begrundet i konjunkturpolitiske overvejelser.

Det er ganske vist lidet i overensstemmelse med »retsvisheden« at lade indholdet af Fællesskabets landbrugslovgivning afhænge af usikre og foranderlige omstændigheder som de nationale myndigheders indgreb på prisområdet; men på et område, der beherskes af økonomiske hensigtsmæssighedsbetragtninger, er det selvmodsigende at ville ophøje »retsvisheden« til absolut regel.

Jeg vil imidlertid forsøge at indkredse spørgsmålet lidt nærmere med henblik på at lette byrden for den nationale dommer, hvem det ifølge Domstolens praksis påhviler i hvert enkelt tilfælde at afgøre, om den prisfastsættelsesordning, som han skal tage stilling til, har *virkninger* eller ej, som er uforenelige med fællesskabsbestemmelserne.

Ligesom det ikke tilkommer Domstolen inden for rammerne af fremgangsmåden i artikel 177 at fortolke national ret, er den ganske vist heller ikke beføjet til at vurdere *virkningerne* heraf (Benedettidommen af 3. 2. 1977, præmis 25, Sml. s. 164).

Men den prisværdige bestræbelse på at decentralisere Fællesskabets domsmyndighed og overlade det til dommeren med hensyn til faktum at vurdere national rets forenelighed med fællesskabsretten bør ikke medføre, at sidstnævnte pålægges en uovervindelig opgave, hvilket vil kunne indebære en trussel mod den direkte virkning, som Domstolen tillægger fællesskabsforordningerne, og give anstød til afvigende vurderinger: en sådan følge ville være uforenelig med retssikkerhedsprincippet.

Det er i den henseende tilstrækkeligt at nævne kendelsen af 26. januar 1971 fra Hoge Raad (Strafkamer) i Nederlandene, hvorefter traktatens bestemmelser om landbruget ikke berører medlemsstaternes beføjelse til at vedtage en prisordning, den beslutning, hvorved det italienske statsråd fastslog lovligheden af den nationale forvaltnings indgreb vedrørende salgspriser for sukker, eller, i modsat retning, samme statsråds dom af 25. september 1974, hvorefter en national beslutning om fastsættelse af den tvungne produktionspris for mælk var ulovlig, og endelig den af byretten i Rom afsagte kendelse af 16. januar 1976 vedrørende oksekød.

VII — Jeg vil til slut forsøge at sammenfatte vurderingskriterierne.

Først bør det undersøges, om den nationale ordning griber ind i samme led som fællesskabsordningen. Der ville f.eks. foreligge total uforenelighed, hvis den pålagte nationale margen end ikke tillod detailhandleren at opnå basisprisen for slagtede svin og tvang ham til at sælge *med tab*. Anvendelsen af dette kriterium følger, som jeg har sagt, af præmis 23 i Domstolens Tasca-dom.

Dernæst må den normale eller, tværtimod, stærkt formindskede karakter af den *fortjenstmargen*, der tilkommer detailhandleren, nødvendigvis have en virkning.

Denne betragtning følger af præmisserne 13 og 14 i Domstolens nyere Van Tiggele-dom af 24. januar 1978:

»Selv om nationale prisregler, der gælder uden forskel for indenlandske og indførte produkter, ikke i almindelighed har en sådan virkning (dvs. svarende til en kvantitativ restriktion), kan det i enkelte særlige tilfælde forholde sig anderledes;

en hindring for indførslen vil således især kunne indtræde derved, at en national myndighed fastsætter priser eller fortjenstmargener på et sådant niveau, at de indførte varer bliver stillet

ugunstigt i forhold til tilsvarende indenlandske varer, enten fordi de ikke vil kunne afsættes med fortjeneste under de fastsatte vilkår, eller fordi et konkurrenceforspring, som skyldes lavere kostpriser, bliver udlignet.«

Med tingenes nuværende tilstand forekommer det imidlertid vanskeligt at angive nærmere.

Hvis en producent ikke kan beklage sig over ikke at kunne opnå en pris, der er højere end indikativ- eller orienteringsprisen, hvorledes er da situationen for de handlende, der befinder sig længere fremme i omsætningskæden, nemlig detailhandlerne?

Hvor høj bør prisen være for deres egen indsats?

Hvor stor er den »sædvanlige« margen, som skal lægges til basisprisen for slagtede svin, for at der kan siges at være taget tilbørligt hensyn til aflønningen af deres virksomhed? Højst kan man sige, at fastsættelsen af fortjenstmargenen til et bestemt beløb, og ikke til en procentdel af kostprisen, ikke er uforenelig med den fælles markedsordnings funktion og målsætning, når dette beløb udgør en forholdsvis ringe del af den endelige detailpris. Men hvad skal der forstås ved »forholdsvis ringe«?

I den henseende gør tiltalte i hovedsagen gældende, at han bliver forfordelt i forhold til de »store enheder« på grund, dels af ikke-medregningen i købspriserne af omkostningerne ved »markedsføringen«, navnlig i tilfælde af indførsel, hvad enten denne situation følger af interne bestemmelser eller af praksis, dels af den tidsmæssige forskydning af den dagspris, hvortil kødet virkelig sælges, og referenceperiodens priser. Det tilkommer den nationale dommer at undersøge, med støtte i oplysninger fra Kommissionen i besvarelse af spørgsmål stillet den af Domstolen, om sammenfaldet af disse to omstændigheder faktisk har ført til, at fastlåsningen af *handelsmargenen* til 22 belgiske francs har umuliggjort enhver fortjeneste.

Som tredje punkt er der grund til at undersøge den nationale ordnings faktiske indvirkning på *omfanget af samhandelen inden for Fællesskabet.* Denne indvirkning kan vise sig såvel ved indførsel som ved udførsel. Som Kommissionen har forklaret det, kan det nemlig ske, at de i en stat pålagte priser skønnes så utilstrækkelige af de handlende, at disse foretrækker at udføre deres varer til andre medlemsstater eller til tredjelande frem for at levere dem til hjemmemarkedet. Men analysen heraf vanskeliggøres af ordningen med monetære udligningsbeløb. Anvendelsen af disse beløb har undertiden, som Domstolen ved, medført konkurrencefordrejninger.

Således begunstigede nedsættelsen af beløbene for franske udførsler af korn handelsstrømmen mod Belgien, hvilket i 1974 fremkaldte et fald i de franske priser på svinekød som følge af konkurrencen fra udførslerne af belgiske svin. I sektorer uden *vedvarende* intervention dannes markedspriserne desuden friere, og den monetære forvridning slår fuldt igennem; når dette er tilfældet, er de monetære udligningsbeløb ikke tilstrækkelige til at genoprette ligevægten. Det har Domstolen allerede gentagne gange haft lejlighed til at fastslå.

Alene Kommissionen synes altså i stand til at give de fornødne oplysninger. Det tilkommer først og fremmest den at afgøre, under udøvelse af dens beføjelser i henhold til artikel 155, om den belgiske ordning har kunnet eller stadig kan udgøre en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ indførselsrestriktion, og at anvende passende midler til at fjerne denne tilstand, herunder, i givet fald, ved at iværksætte fremgangsmåden efter traktatens artikel 169.

Jeg vil slutte med at foreslå Domstolen at kende følgende for ret:

1. I den omhandlede markedssektor sikrer forordning nr. 121/67, med direkte virkning for borgerne, de frie varebevægelser, navnlig gennem fjernelsen af kvantitative restriktioner og alle foranstaltninger med tilsvarende virkning;

2. en medlemsstats ensidige fastsættelse af forbrugersalgsprisen for svinekød gennem fastlåsning af handelsmargenen er uforenelig med forordning nr. 121/67 om den fælles markedsordning for den pågældende sektor, såfremt den medfører fare for nævnte ordnings, navnlig de herved indførte prisreglers, målsætning eller funktion;

3. i det omfang en af en medlemsstat ensidigt fastsat salgspris er uforenelig med bestemmelserne i Fællesskabets landbrugslovgivning, kan den berørte medlemsstat som begrundelse for denne fastsættelse hverken påberåbe sig traktatens artikel 103, nødvendigheden af at beskytte økonomien mod spekulationshandeler eller en indtruffet ændring i den pågældende sektors økonomiske situation.